

ПІДСЕКЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

УКРАЇНСЬКА АНТРОПОЛОГІЧНА ДУМКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВІДРОДЖЕННЯ

Б. Головка (кафедра культурології та археології)

Українська антропологічна думка має солідну традицію. Науковому, в сучасному його сенсі, дослідженню людини передувало вітчизняне народознавство. Із плеяди подвижників варто лише виокремити імена І. Франка, М. Драгоманова, В. Антоновича, В. Гнатюка, І. Нечуя-Левицького, Т. Рильського, П. Чубинського, щоб уявити фаховий і громадянський рівень та культурницьку значимість їхніх робіт.

Перші антропологічні дослідження на теренах України проводили француз Е.Т. Ані, німець К. Велькер, поляки І. Коперницький, Й. Мавгр, росіянин А. Богданов та ін. Всесвітньо визнана гуманістична спрямованість досліджень М. Міклухо-Маклая про тубільні спільноти передувала формуванню теоретичних основ професійних антропологічних досліджень. Біля їхніх витоків стояв професор Хведір Кіндратович Вовк (1847—1918) — видатний антрополог, етнограф, археолог. Пристаючи до французької школи антропології — Ані, Ерве, Манувріє, Тонінара, він доповнює українську традицію компаративної антропології В. Гумбольдта, репрезентовану у творчості О. Потебні.

Теоретичне підґрунтя, що спиралося на міцний фактологічний підмурівок польових досліджень, викладено професором Вовком у працях “Антропологічні особливості українського народу” та “Етнографічні особливості українського народу”, а також у франкомовному виданні часопису “Антропологія” та семитомних “Матеріалах до україно-російської етнографії”. Після передчасної смерті вченого-патріота цей напрям продовжили його послідовники: Р. Єндик, А. Носов, І. Раковський, С. Руденко та інші.

У сучасних умовах цей напрям потребує щонайінтенсивнішої розробки з огляду на необхідність врахування етнопроцесів при розбудові цивілізованої державності, а також поглибленому проведенні досліджень з фізичної антропології по вивченню стану генофонду українського народу після Чорнобильської аварії.

Виходячи з сучасних концепцій структурної антропології К. Леві-Строса та Е. Сентра, видається перспективним нове прочитання традиції компаративістської антропології у контексті філософії мови

О. Потебні. В останні роки з'явилося кілька монографічних досліджень та захищено ряд кандидатських і докторських дисертацій з філософії мови О. Потебні.

Третій персоналістичний рівень у вітчизняній антропологічній думці сформувався достатньо чітко у персоналістській антропології Олександра Кульчицького та культурософії Миколи Хвильового. Проте в теоретичному відношенні він спирається на кардіософську традицію вітчизняної гуманістичної думки. Цей напрямок зараз активно розробляється вченими України та діаспори. Зазначені дослідження актуалізуються у зв'язку із входженням України до спільноти європейського громадянського суспільства із вивищеною аксіологією особистісного виміру буття.

Умовно виділені рівні української антропологічної думки складають теоретичне підґрунтя, яке слід творчо продовжити в контексті досягнень таких провідних напрямків новітньої антропологічної парадигми як загальна, лінгвістична, фізична антропологія, а також міждисциплінарні галузі — соціальна, економічна, культурна та медична антропологія.

РОЛЬ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ У ФОРМУВАННІ СПОСОБІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(на прикладі перших експонатів Музею історії культури)

О. Бондарець (кафедра культурології та археології)

1. Психолого-педагогічний аналіз процесу засвоєння навчального матеріалу дає можливість стверджувати, що в формуванні репродуктивних та дослідницьких способів навчальної діяльності значне місце належить наочним засобам.

Для успішного розкриття та засвоєння змісту матеріалу, що базується на наочності, необхідно враховувати особливості методики формування узагальнень емпіричного і теоретичного рівнів та принципи ефективного використання засобів наочності (Евдокимов, 1989, с. 69—70)

2. Згідно з концепцією (запропонованою в жовтні 1992 р.) для підготовки висококваліфікованих бакалаврів та магістрів, вдосконалення форм і методів навчальної, виховної роботи в НаУКМА необхідно створити Музей історії культури, який буде комплектувати, вивчати, науково документувати, зберігати та експонувати музейні матеріали, що мають навчальне та наукове культурологіч-